

kojega se morajo povrnjene škode fl. 102.035-58 odšteti, torej kaže primerje komaj 25% škode proti vplačanim premijam. To je tako mali znesek, da enakega nobedna izmed družab v naših deželah izkazati ne more. Ker je „Phönix“ od početka svojega udomačenja na Avstrijskem očitno blagodarjen po sreči, bilo bi objavljenje načina njega delovanja isto tako podučljivo, ko zanimivo. Se bolj iznenadajo drugi izkazi uspešno delovanje: Skupni opravični stroški s provizijami agentov vred znašajo gld. 66.537-92 to je samo 17% od vplačanih premij od gld. 389.174-84, kar drugod povsodi podvojno te odstotnine stanejo. Po tem izglednem opravičnem toku, da čisti dobiček samo gld. 8.409-91 znaša, je dostojno dokazano v preizmernej zalogi nje poroštvenega zaklada.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Prav smešno je sedaj gledati in brati, kako so nemški liberalno-judovski listi v zadregah, kako ugiblajo in stikajo, laskajo in dražijo, da bi kaj zanesljivega poizvedeli, kaj namerava grof Taaffe, kdo bo minister, kedaj bo državni zbor sklican itd. Vsi skup ne vedo nič, pač pa jih je strah tega, kar ima priti. Slaba vest jih muči. — Trgovske zbornice začele so premišljevali, kaj je storiti proti Nemčiji, ki je začela od našega blaga naenkrat visoko colnino pobirati. Žali Bog, da kmetski ljudje nimajo kmetijskih zbornic, kder bi svoje kmetijske koristi jednako premišljevali in potem pred ministre stopali s tirjavami, kakoršnih jim je treba izpolniti, ako se neče kmetski stan uničenju prepustiti! Deželni zbori bodo baje sklicani prve dni septembra. Čehovje in Poljaci so se gledé postopanja zoper nemške liberalce nekoliko nže porazumili. Da bi se le celó! Gališki vojni poveljnik baron Mollinary hoče se službi odpovedati pa se ne vé zakaj. V zlati Pragi, glavnem mestu českem, so Čehovje zmagali in izvolili zopet Čeha in narodnjaka Skramlika za mestnega župana! Nemcem to hudo v oči bode. Zoper Jude začeli so ljudje hudovati se; na Dunaji jih posebno črtijo kot najpredrzejše oderube. No, to je res čuda, da hoče nemšk liberalce Judov sit biti. Drzni prusak Schönerer je neko društvo zbobnjaj v Zwettelnu ter začel po grofu Taaffeju zaradi zadnjih volitev udrihati; toda vladni komisar je srboritneže razgual. Posojilnice, ki velikanskih činžev ne tirjajo, zaradi prevelike dače obstajati ne morejo in se zaporedom razdržijo. Tako je storila posojilnica kmetov okolice celovske na Koroškem. Posojilnice, ki nečejo kmeta odirati, ampak mu res pomagati, bi naj bile davka oproščene! V Trstu je velika razburjenost med slovenskimi delavci, ker ne dobijo nikder dela; italijanski gospodje, mestjani, trgovci najemajo samo delavce, služebnike, komije itd. ki so Italijani. — Ogerski grof Zichi je se službi državnega

tajnika odpovedal. Objavljene umazanosti so ga telebnili iz častne službe, kojo je zlorabil v to, da si je s podmitninami polnil svoj žep. Ogerskih državnih dolžnih pisem v znesku 380 milijonov goldinarjev je le za 20 milijonov oddanih doma na Ogerskem, ostalih 80 milijonov imajo večjidel dunajski Judje, 130 milijonov Nemčija, 130 Francija in Angleška v oblasti, kamor tedaj ogerski davkeplačilec denar za obresti plačujejo. Hrvatje delajo z Magjari novo nagodbo, tirjajo 45% vseh dohodkov za deželne potrebe, in združenje z vojaško granico ali krajino. Vsak trenutek pričakujemo vest, da so naši vojaki iz Bosne mahnili dalje v Turško proti Novemu-pazarju.

Vnanje države. Ako je res, kar nekatere novine pišejo, tedaj se bodo Albanci trdno branili zoper avstrijske vojake, kedar bodo ti hotli prodirati v Turško. Precej osupnila je vest, da se je angleško brodovje vrnilo v Bezikinij zaliv, francosko pa postavilo se pred Solun. V Bolgarskem je knez dal oklicati obsedni stan, ker so se okoli Trnove prikazali številni mohamedanski tolovaji. Junaška ruska vojska je 3. avg. zapustila Bolgarijo, kder je pa ostalo ogromno vojne sprave. Srbi imajo sedaj nove meje povsod odmerjene in so ob Kopanik-planini pridobili še 20 vasi. Na Italijanskem so vsled liberalnega gospodarstva skoro vsa mesta črez red zadolžena, nekda bogata Florencija je po svojem županu napovedala krido. — Španijolski kralj Alfonz zopet snubi avstrijsko princeesinjo Kristino. — Francosko starešinstvo je v odboru zavrlo ministra Ferry-ja postavu, po kateri so freimaurerji katoličanom hotli zatreti vse krščanske šole. — Iz dogovorov med Bismarkom in papežem se je toliko poizvedelo, da bodo izgnani škofje smeli domov na svoje sedeže in da se bodo katoličanom sovražne postave odpravile, posebno, če bodo konservativci zmagali pri bližnjih volitvah za deželni zbor pruski. Angleže stoji boj zoper Zulu-Kafre 16 milijonov pa še jih niso popolnem premagali. V Afganistanu je se kolera lotila angleške vojske; od enega konjeniškega regimenta je polovica mož umrla.

Za poduk in kratek čas.

Ljutomerska okolica.

Zgodovinska črtica.)

(Spisal J. L. p. j. . .)

I. Cezanjevci. Ko so si bili Rimljani podvrgli mogočno Panonijo, h kateri je spadal tudi precejšnji del vzhodnjega Štajera, in ko so si bili ti mogočni vladarji „vsega sveta“ vzhodnje meje svojega neizmernege cesarstva ob velikem Donavu kolikor toliko utrdili, obračali so rimljanski cesarji svojo pozornost na notranjo uredbo svojih mnogobrojnih pokrajin. Zidali so vojne ceste, katere so vodile iz Italije v nove provincije ali dežele, kjer so tudi postranske ceste razpreže-

vali. Ob teh cestah so bili postavljeni miljuiki in prenočišča (latinski mansiones), od katerih se najdejo še dan danes sledi. Taka cesta je bila napeljana tudi iz Ogleja (Aquileja) čez Emono (Ig pri Ljubljani), Celje, Ptuj v Sombotelj na Ogerskem (Steinamanger) in dalje proti Beču. Da je bila ta cesta iz Ptuja dalje mimo Ormoža in Huma (Holma) napeljana, o tem svedoči še vidljive sledi jako stare in trdne ceste ob vznožji prijetnih Humskih gor. Začelo se je tudi dozdevati, da je morda „stara cesta“ pri Braneku dotična rimljanska cesta bila in Cezanjevci (nemški „Zesendorf“) pa „mansio vicesima“ (dvajseta postaja). Kajti težko si je razlagati drugače, zakaj bi se sicer dotična občina „Stara cesta“ zvala in težka je izpeljava besede „Cezanjevci“ iz kove slovenske korenine. V tem mnenju potrjujejo nas tu skopani denarji in urne*) iz rimljanskih časov. Leta 1839. je bil godomerski (Godomerci niso daleč od Cezanjevec) kmet Skuhala na njivi pri „Stari cesti“ našel dobro ohranjeni rimski zlat, iz česar se sklepa na kakovo rimsko pokopališče in na kakovo rimsko „mansio“ (postajo, prenočišče).

Cezanjevska cerkev sv. Roka in Boštijana, katero oskrbljujejo ljutomerski duhovniki, je bila zidana baje l. 1675. Podoba v velikem altarnju ima razen svetnikov tudi predstavo o kugi (pomoru), ki je takrat hudo razsajala v teh krajih, kar svedoči, da se je bila cerkev zavoljo obljube v tej bolezni postavila.

II. Sv. Križ. Koliko je farna cerkev pri sv. Križu stara, o tem se ne ve nič gotovega. Znani zgodovinar Povoden**) je mislil, da je l. 1402. že stala. Zvonik je bil cerkvi prizidan leta 1602.; da pa je cerkev sama mnogo starejša, o tem svedoči njeni staro-gotični stavbarski zlog. Začetkoma je bila fara sv. Križa najbrž radgonska podružnica; ali kdaj je pa postala samostalna župnija, ne morem povedati, kajti starih pisem čisto manjka. Najstarejše krsne knjige segajo do leta 1650. Od župnikov prejšnjih časov sta služila tu dva doktorja bogoslovja; eden teh se je zval Iv. Ferdinand plemeniti (Freiherr) Neuhaus. Leta 1786 je bil sv. Križ dekanjska župnija. Takratni župnik in dekan Jelen je bil dobil l. 1784 z oskrbnikom Kokl-nom zlato medaljo (svetinja) za pospeševanje šolstva.

III. Veržej. Veržejski trg je najmanj tako star kakor ljutomerski. Da so se jako rano ljudje tukaj naselili, je prav verjetno, kajti lega Veržeja tik Mure je bila za naseljevanje prav primerna in vabljiva. Vsled tega pa je bil kraj tudi razpostavljen vsakojakim napadom prek Mure prihrumivših ljudstev: Avarov, Magjarov, Turkov in

Kruev. Tudi se morda ostanki teh ljudstev v nekaterih sedanjih Veržencih nahajajo; kajti niso vsi tržani po postavi in barvi života popolnem slični Slovencem v okolici, dasi vsi Verženci lepo slovenski govoré. Koliko vrednosti je razlaganje pomena Veržej ali Varžej, iz besede „var“, ki pomenja znani avarski krog ali obroč, za katerega so se Avari skrivali in uplenjeno blago shranjevali, tega se ne upam razsoditi.

Sicer si utegnejo besede „var“, „varoš“ (trg, mesto), Veržej, Varžej, Varaždin, Varadin, kolikor toliko v sorodu biti.*). Pokojni Povoden je mislil, da je na mestu sedanjega pokopališča utegnil biti utrjen tabor, kakoršni se še dandanes vidijo pri mnogih cerkvah, okoli katerih so se kristijani za pokopališčnim zidovjem večkrat proti sovražniku, zlasti proti Turkom, branili. Od starinskih pisem, katera se na magistratu v Veržeji hranijo, je najstarejše in najvažnejše ono od leta 1413, v katerem potrjuje vojvoda Ernst v dunajskem Novem mestu (v sredo po Katarini) Veržencem pravico tržstva, svobodo mitnine, (te pravice so imeli že od vojvode Albrehta) in tedenski tržni dan, katerega jim je bil že prej vojvoda Rudolf dovolil, kakor navaja to najstarejše pismo od leta 1413. (Dalje prih.)

Smešničar 32. Gospod stopi v neko kmetsko krčmo, kder je bilo vse polno muh. Nevoljen reče gospod: krčmar, dajte sitnim muham vendar tudi kaj jesti! Krčmar odgovori: gospod, hitro donesem jesti, le ukazite muham, naj se vsedejo!

Razne stvari.

(Svitli cesar) so za stavljenje nove šole pri sv. Jakobu v Rožnej dolini darovali 500 fl.

(Petindvajsetletnico) svojega obstanka slovesno obhajal je 6. artilerijski regiment v Strassu blizu Spielfelda.

(Velik požar) je na Vrhniki na Kranjskem pokončal 28 hiš, na Igu blizu Ljubljane 80 poslopij.

(Slabo gospodarijo) mnogi okrajni zastopi. Tako slabo, kakor ptujski, pa malokteri; most čez Dravo nad Borlom je stal 40.000 fl. Sedaj je nekaj mosta tam, kder ni vode, nekaj pa razrušenega ondi, kder je voda. Naj vendar nekdo več „Slov. Gosp. poroča o tem dr. Strafella-jevem delu, da bomo zvedli, ali res ni bilo v celem okrajnem zastopu modrega človeka, ki bi bil zoper toliko brezkoristno preoblaganje okrajčanov svaril!

(Dva paganska groba) izkopali so v Račah ob Savi pa v odprtima gomilama našli samo po 2 lončeni posodi in 1 nož.

(Č. g. Klun) državni poslanec bil je od ljubljanskega knezoškofa potrjen kot beneficijat baron Rauberjevega beneficijuma, ki daje 800 fl. letne plače.

*) V Veržeji je tudi nekaj priimkov „Avar“, katerih sicer daleč okrog ni.

*) „Urne“ so posode iz ila ali kamena, napolnjene s pepelom in ostanki kosti; kajti Rimljani, kakor sploh stari narodi, so svoje mrljice sežigali in pepel v takih posodah shranjevali.

**) Povoden je bil duhovnik in je upokojen radi bolezni (deficient) dalje časa bival v Ptuj, o katerem kraju in o njedovi okolici je nabiral zgodovinske podatke.